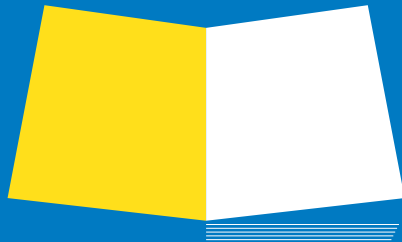

literarischer sommer **littéraire**
zomer 2004 krefeld
mönchengladbach neuss **venlo**
roermond hasselt 20.07–29.08

Einladung zum Literarischen Sommer 2004

Durch Wüsten und Oasen (in der Südsee und der U-Bahn)

Übers Meer sind wir im letzten Jahr mit Ihnen gereist, wie stets die Taschen voller Fernweh. Diesmal geht es beim Literarischen Sommer um Ozeane ganz anderer Art, um Sandmeere. Doch bei allen Unterschieden ist die Wüste gleich dem Meer ein Ort der großen Sehnsüchte. Es zieht uns in diese Leere, in die Stille, auch in die Gefahr hinein – warum? Damit wir am Ende was finden? Uns selbst? Oder etwas, das größer ist als wir? Wir haben Schriftsteller und Schriftstellerinnen eingeladen, die uns als Antworten auf solche und andere Fragen Geschichten erzählen werden. Selbst erlebte und erdichtete. Manchmal werden Wüste und Oase dabei als Bilder für etwas anderes stehen: für das Streben nach Wohlstand etwa oder für die Liebe. Lassen Sie sich überraschen. Einige Neuerungen bietet der Literarische Sommer 2004. Um aktueller auf wichtige niederländische und deutsche Romanerscheinungen reagieren zu können, setzen wir mit dem Thema künftig nur noch einen Schwerpunkt. Einige Lesungen also werden von Anderem handeln, wengleich auch dort das Reisen eine Rolle spielen wird – denn das ist versprochen: Im Literarischen Sommer erfahren Sie wie bisher mehr von der Welt. Neu ist auch unsere das ganze Jahr über erreichbare Website. Nach und nach bauen

wir dort ein Archiv der vergangenen Festivals auf, quasi ein kleines Lexikon deutscher und niederländischer Gegenwartsliteratur zum literarischen Reisen (Adressen im Impressum). Und schließlich begrüßen wir herzlichst als sechsten Teilnehmer beim Literarischen Sommer die schöne flämische Stadt Hasselt. Nun sind wir also glücklich ein Drei-Länder-Festival und präsentieren Ihnen in 25 Lesungen Autoren und Autorinnen aus Deutschland, Belgien und den Niederlanden. Doch jetzt füllen Sie noch einmal Ihre Wasserflaschen, vergessen Sie nicht den Beutel mit frischen Feigen und suchen Sie sich ein geeignetes Reitkamel aus. Die Wüste wartet schon.

Jürgen Sauerland-Freer, Kulturbüro Krefeld
Helmut Schroers, Stadtbücherei Krefeld
Guido Weyer, Stadtbibliothek
Mönchengladbach
Dr. Alwin Müller-Jerina, Stadtbibliothek Neuss
Dr. Thomas Hoeps, Projektleiter Literarischer Sommer
Tieneke Versteegen, Literair Station Venlo
Anton van der Lande, Jos Teeuwen, Rob Wakker, Rotary Club Venlo
Marijke Rekkers, Imelda Sleurs, Johan Swennen, Literair Museum Hasselt

D Lesung auf Deutsch

N Lesung auf Niederländisch

Uitnodiging voor de Literaire Zomer 2004

Door Woestijnen en Oasen

Allereerst heten we de mooie Belgisch-Limburgse stad Hasselt van harte welkom als zesde deelnemer aan de Literaire Zomer. Het maakt de Literaire Zomer uniek. Het is het enige drielandenliteratuurfestival waarbij Duitsland, Nederland en België op deze manier samenwerken. Tijdens 25 bijeenkomsten ontmoeten we auteurs, dichters, acteurs, publicisten, journalisten en muzikanten uit de twee taalgebieden in verschillende combinaties.

Zoals altijd vol van verlangen naar verre oorden, reisden we vorig jaar met u *Over zee*. Deze keer gaat het tijdens de Literaire Zomer over oceanen van een totaal andere soort: over zandzeeën. Maar ondanks de vele verschillen tussen beide, is de woestijn net als de zee een plek, die doet branden van verlangen.

We worden in de leegte getrokken, naar de stilte, maar ook naar het gevaar - en waarom? Zodat we uiteindelijk iets vinden? Onszelf? Of iets dat groter is dan wijzelf? We hebben schrijvers en schrijfsters uitgenodigd die ons verhalen zullen vertellen om antwoorden te krijgen op deze en andere vragen. Eigen ervaringen en verzonnen verhalen. Soms zullen woestijnen en oasen daarbij metaforen zijn voor iets anders: voor het streven naar welvaart bijvoorbeeld, of voor de liefde. Laat u verrassen!

De Literaire Zomer heeft kleine wijzigingen ondergaan. Om beter te kunnen reageren op belangrijke Nederlandse en Duitse uitgaven, zullen in de toekomst naast het hoofdthema ook andere aspecten aandacht krijgen. Sommige presentaties zullen dus een ander thema hebben, maar ook daarin zal reizen een rol spelen - want beloofd is beloofd: in de Literaire Zomer hoort u, zoals u dat tot nu toe gewend was, meer over de wereld om ons heen.

Nieuw is ook onze website die het hele jaar door bezocht kan worden. Stukje bij beetje bouwen we op onze site een archief op van de voorbije festivals; als het ware een klein ABC van Duitse, Nederlandse en Vlaamse literatuur voor literaire reizen. (Colofon)

Als het zomerse weer het toelaat gaan we op zoek naar fraaie buitenlocaties: de bidtuintuin in Steyl, het terras voor de bibliotheek in Roermond, de tuin van het Heilig Paterke in Hasselt, het park naast het museum in Venlo. Vult u nu nog maar eens uw waterflessen, vergeet niet uw knapzak met verse vijgen en ga op zoek naar een passende kameel. De verre woestijn wacht al.

D Programma in het Duits

N Programma in het Nederlands

Voorpremière, Manon Uphoff, Dimitri Verhulst, Thomas Hoeps Voorproefje op de Literaire Zomer met een internationaal programma. Een Duitse, een Nederlandse en een Vlaamse schrijver gaan met elkaar in gesprek.

Manon Uphoff (1962) publiceerde romans, verhalen, novellen, essays en columns. Ze werd genoemd in de top-5 van de belangrijkste schrijvers van de jaren negentig. Ze debuteerde in 1995 met de verhalenbundel **Begeerte**, vorig jaar verschenen bij Podium **Alle verhalen** en recent de novelle **De Bastaard**.

Dimitri Verhulst (1972) liet zich voor het Vlaamse tijdschrift *Deus ex Machina* enkele dagen opsluiten in het asielcentrum van Arendonk. Wat hij hier zag en hoorde, liet hem niet meer los. Het resultaat is **Problemski Hotel** (2003): fictie die de wrange werkelijkheid zo dicht benadert dat het de lezer onder de huid raakt. Hij debuteerde in 1999 en publiceerde verhalen, romans en gedichten.

Thomas Hoeps (1966) publiceerde de roman **Pfeifer bricht aus** en de verhalenbundel **Tomorrow never knows**. Vanaf juli is hij hoofd Kulturbüro in Mönchengladbach. Hij is de bedenker en projectleider van de Literarischer Sommer.

Annie Primowees is teamcoördinator Pabo Venlo, studeerde geschiedenis, werkte als journaliste en is free-lance gespreksleider.

Eine Vorpremière zum Literarischen Sommer bieten in diesem Jahr die niederländischen Projektpartner im Rahmen des Festivals Steyl Cultureel. Im Klostergarten bei Tegelen kommen drei Schriftsteller aus Deutschland, Belgien und den Niederlanden miteinander ins Gespräch.

Manon Uphoff (geb. 1962) wurde mit ihrem umfangreichen Werk bereits zu den fünf wichtigsten niederländischen Schriftstellern der 90er Jahre gezählt. Auf Deutsch erschien ihr Roman **Schlafkind** (DVA).

Dimitri Verhulst (geb. 1972) ließ sich zuletzt für die flämische Zeitschrift *Deus ex Machina* einige Tage im Wohnheim für Asylbewerber in Arendonk einschließen. Über das, was er sah und hörte, schrieb er **Problemski Hotel**, ein Buch das dem Leser unter die Haut geht.

Thomas Hoeps (geb. 1966) veröffentlichte den Roman **Pfeifer bricht aus** (FischerTB) und zuletzt den Erzählband **Tomorrow never knows** (edition selene). Als Literaturprojektleiter konzipierte er den Literarischen Sommer; ab Juli ist er Leiter des Mönchengladbacher Kulturbüros.

Die Gesprächsleitung hat Annigie Primowees. Sie ist Moderatorin und Teamkoordinatorin an der Akademie für Grundschulausbildung, studierte Geschichte und arbeitete als Journalistin.

Samstag, zaterdag

ND 26.6
20.00

Nederlandse
Voorpremière tijdens
Steyl Cultureel
Steyl, Bidtuin

Manon Uphoff,
Dimitri Verhulst,
Thomas Hoeps in
gesprek met Annigie
Primowees

Dienstag dinsdag

D 20.7
20.00

Mönchengladbach-
Rheydt

Stadtteilbibliothek

Mathieu Carrière liest:
Wüstengeschichten
von Paul Bowles und
Elsa Sophia
Kamphoener

Mittwoch woensdag

D 21.7
20.00

Venlo
Museum van Bommel
van Dam

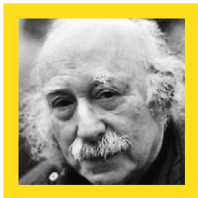
Mathieu Carrière leest
woestijnverhalen voor
van Antoine de Saint
Exupéry

Mathieu Carrière Ein Wüsten&Oasen-
Programm ohne Paul Bowles – das wäre
keines. Der 1910 geborene und 1999
verstorbene große amerikanische Schriftsteller
verbrachte mehrere Jahrzehnte im
marokkanischen Tanger: Weltberühmt wurde er
mit seinem später grandios verfilmten Roman
The sheltering sky – Himmel über der Wüste.

Aber wir wollen nicht auf das Altbekannte
zurückgreifen. Vielmehr werden Sie einige von
Bowles' faszinierenden arabischen
Kurzgeschichten hören können, z. B. *Allal*, die
Geschichte eines Jungen, der sich nach einer
Art Geistesverschmelzung in einer Schlange
wiederfindet.

Wir meinen, nur ein deutscher Schauspieler
kann Bowles kongenial vorlesen: Mathieu
Carrière. Sein Spiel verfügt über die nötige
aristokratische Eleganz ebenso wie über
Intelligenz und eine Klarheit, hinter deren
Kühle, ja Kälte ein gefährliches Temperament
lauert. Unsere Einladung nahm der
vielbeschäftigte Künstler gerne an, denn den
Sog der Wüste hat auch er schon mehrfach
erfahren. Darüber werden wir mit ihm
sprechen und sehr gerne folgen wir seinem
Vorschlag, das Programm um Wüstenmärchen
zu ergänzen, die Elsa Sophia Kamphoener
Anfang des letzten Jahrhunderts an den
Lagerfeuern der Karawanenwege gesammelt
hat.

Zijn spel getuigt zowel van aristocratische
elegantie als van intelligentie en helderheid.
Achter zijn schijnbare afstandelijkheid gaat
echter een gevaarlijk temperament schuil. De
drukbezette acteur Mathieu Carrière (1950)
nam onze uitnodiging graag aan om verhalen
voor te lezen over woestijnen, een van de
speerpunten van de Literaire Zomer.
Bovendien kan hij uit eigen ervaring spreken,
want hij heeft de aantrekkingskracht van de
woestijn meerdere keren meegemaakt. In
Venlo leest hij in het Duits vertaalde
woestijnverhalen van de Franse schrijver en
piloot Antoine de Saint Exupéry. Mathieu
Carrière is een zeer bekende acteur in
Duitsland en een van de weinigen die ook
beroemd is in het buitenland. Hij groeide op in
Hannover en debuteerde al op jonge leeftijd in
de film *Der junge Törless* van Volker
Schlöndorff. Eind jaren zestig verhuisde hij naar
Parijs en studeerde er filosofie. Hij speelde in
tientallen internationale films (met o.a. Romy
Schneider), de meest uiteenlopende
theaterstukken, maakte furore met travestie-
optredens in Parijs en is een bekende
verschijning in series als *Ein Mann will nach
oben* en uiteraard de bekende Duitse krimi's.
Hij woont afwisselend in Hamburg, Parijs en
New York.

Edgar Hilsenrath, Martin Herrmann Seine Bücher wurden in 18 Sprachen übersetzt, sind in 22 Ländern mit über fünf Millionen Exemplaren erschienen. Er steht von seiner internationalen Bedeutung her in einer Reihe mit Grass, Lenz, Böll und Wolf. Doch in Deutschland ist Edgar Hilsenrath, der 1926 in Leipzig geborene, von den Nazis vertriebene und ins Ghetto verschleppte Schriftsteller; nicht richtig populär geworden. Eine Schande für Land und Literaturbetrieb. Aber wir wollen nicht klagen, wir wollen lesen und hören: Hilsenrath hat den schwärzesten Humor unter den deutschen Autoren, er ist einer der begnadetsten Geschichtenerzähler; er beschreibt das Unerträgliche wie kein anderer. Es ist eine besondere Ehre, daß er die Reise von Berlin für ein Gespräch mit uns auf sich nimmt. Begleitet von Volker Dittrich, der seit 2003 Hilsenraths [Gesammelte Werke](#) veröffentlicht. Und von Martin Herrmann, nicht nur von den Neussern geliebter Schauspieler des Rheinischen Landestheaters. Er liest aus dem Roman [Bronskys Geständnis – Fuck America](#), eine derb-sarkastische Schilderung der Emigrantenszene im New York der 50er Jahre. Sicher nicht jugendfrei, konsequent schonungslos und mit Dialogen, an denen Woody Allen seinen Spaß hätte.

Donnerstag
donderdag

D 22.7
20.00

Neuss
Stadtbibliothek

Edgar Hilsenrath im Gespräch über Leben und Werk
Martin Herrmann liest aus Edgar Hilsenraths Roman Bronskys Geständnis. Fuck America

Zijn boeken werden vertaald in 18 talen, en in 22 landen zijn meer dan vijf miljoen exemplaren uitgegeven. Gemeten naar zijn internationale faam, staat hij op één lijn met Grass, Lenz, Böll en Wolf. Maar in Duitsland is Edgar Hilsenrath, (in 1926 geboren te Leipzig) de door de nazi's verdreven en naar een getto gedeporteerde schrijver; niet echt populair geworden. Een schande voor het land en voor de literatuur: Maar laten we niet klagen, we willen lezen en luisteren: Hilsenrath heeft de zwartste humor onder de Duitse auteurs, hij is een van de meest begenadigde verhalenvertellers, hij beschrijft het onverdraaglijke als geen ander: We zien het als een bijzondere eer; dat hij uit Berlijn komt om door ons geïnterviewd te worden. Hij wordt vergezeld door Volker Dittrich, die sinds 2003 Hilsenraths [Gesammelte Werke](#) uitgeeft. Tevens wordt hij vergezeld door Martin Herrmann, de aan het Rheinische Landestheater verbonden acteur die niet alleen bij de inwoners van Neuss geliefd is. Hij leest voor uit de roman [Bronskys Geständnis – Fuck America](#), een rauwe, sarcastische beschrijving van het emigrantenwereldje in New York in de jaren vijftig. Zeker niet geschikt voor jeugdigen, consequent medogenloos en met dialogen waar Woody Allen van zou smullen.

Peter Schanz Auch ich in Arkadien!, seufzte der Weimar-müde Goethe noch lange seiner Italienreise hinterher: Wenn der Zivilisationswang aber so richtig zwick und zwackt, lockt uns seit Jahrhunderten als traumhafteste aller Oasen die Südsee. Also: Auch wir in der Südsee!

Peter Schanz hat unser Publikum schon zweimal - mit seinen humorvollen und interessanten Erzählungen über Seemannsheime und eine Weltumrundung auf dem Frachtschiff - heftigst begeistert. Diesmal ist er mit Schanz'schem Augenzwinkern der Südsee-Sehnsucht auf der Spur: Ins Netz gegangen sind ihm vor allem Geschichten des Abenteuerschriftstellers Friedrich Gerstäcker, aber auch Reiseberichte unter anderem von Georg Forster und vielleicht sogar ein paar Schnipsel aus Südseefilmen. Ein Theaterstück hat er daraus gemacht, ein Hörspiel - und jetzt exklusiv für den Literarischen Sommer eine Lesung, zu der kein Geringerer als der 1. Trompeter des Staatsorchesters Braunschweig, Martin Weller, nicht nur zur Trompete, sondern themengerecht auch zum Muschelhorn greifen wird. Lassen Sie sich von Schanz und Weller nach Ozeanien entführen und staunen Sie über die wohligh seufzenden Europäer an den Ufern der glücklichen Inseln.

Freitag/Vrijdag

D 23.7
20.00

Krefeld

Fabrik Heeder

Auch ich in der Südsee
Peter Schanz
präsentiert
Sehnsuchstexte

Trompete/
Muschelhorn: Martin
Weller

Ook ik in Arcadië! verzuchtte de Weimar-moede Goethe nog lang na zijn Italiaanse reis. Wie eens even bevrijd wil zijn van alle beschaving en de bewoonde wereld tijdelijk de rug toe wil keren, wordt al eeuwen gelokt door de mooiste van alle oases: de Zuidzee. Dus: ook wij naar de Zuidzee! Peter Schanz heeft onze toehoorders al tweemaal - met zijn humoristische en interessante verhalen over zeemanshuizen en over een wereldreis op een vrachtschip - geweldig geboeid. Dit keer *Schanz* hij knipogend met het verlangen naar de Zuidzee. Hij heeft vooral verhalen van de avontureschrijver Friedrich Gerstäcker gekozen, maar ook reisverhalen van o.a. Georg Forster en wellicht zelfs een paar fragmenten uit Zuidseefilms. Hij heeft daaruit een theaterstuk gemaakt, een hoorspel; en nu, exclusief voor de Literaire Zomer; een lezing samengesteld. Tijdens deze presentatie zal niemand minder dan Martin Weller, eerste trompettist bij het Staatsorkest Braunschweig, niet alleen trompet maar ook, aangepast aan het thema, schelphoorn spelen. Laat u door Schanz en Weller ontvoeren naar Oceanië en verbaas u over de weldadig zuchtende Europeanen op de stranden van de *gelukkige* eilanden.

Dienstag dinsdag

D 27:7
20.00

Mönchengladbach
Geneickener Bahnhof

Christoph Peters:
Kommen und gehen,
manchmal bleiben

Christoph Peters In den letzten Jahren sind viele jüngere deutsche Autoren bekannt geworden, darunter natürlich einige sehr gute. Zu den erzählerisch brillantesten Schriftstellern aber zählt der 1966 in Kalkar geborene, in Berlin lebende Christoph Peters, der 1999 für seinen Debütroman **Stadt Land Fluß** mit dem Aspekte-Literaturpreis und dem Niederrheinischen Literaturpreis ausgezeichnet wurde. Mit seinem zweiten, in Istanbul spielenden Liebes-, Kriminal- und Reiseroman **Das Tuch aus Nacht** (btb) hat er jetzt erneut und auf raffinierteste Weise bewiesen, wie man einen opulenten Stoff mit größter Erzählfreude und-kunst präsentieren kann.

Für uns liest Peters noch einmal aus seinem Erzählband **Kommen und gehen, manchmal bleiben** (FrankfurterVerlagsanstalt). 14 Geschichten, die u. a. an die Ränder der Wüsten von Afrika und des Nahen Ostens führen, umkreisen ein Thema: Egal, ob jemand fortgeht, weil er seiner Herkunft entkommen will, ob er ins Exil gehen muß oder aber immer am selben Fleck geblieben ist, stets werden Peters Figuren mit der Fremdheit konfrontiert, die in ihnen selbst herrscht. Es vibriert in diesen beeindruckenden Geschichten, und der ZEIT-Kritiker staunte zu recht: *Immer bleibt ein Geheimnis*.

De laatste jaren hebben veel jongere Duitse auteurs bekendheid gekregen, waaronder natuurlijk enkele zeer goede. Tot de meest briljante verhalende schrijvers behoort ook de in 1966 in Kalkar geboren, in Berlijn levende Christoph Peters, die in 1999 voor zijn debuut **Stadt Land Fluß** met de Aspekte-Literatuurpreis en met de Niederrheinische Literaturpreis bekroond werd. Met zijn tweede boek, de in Istanboel spelende liefdesroman, annex reisverhaal en detective **Das Tuch aus Nacht** (btb) heeft hij opnieuw en op de meest geraffineerde wijze bewezen, hoe je weelderige vertelstof zeer plezierig en kunstig kunt presenteren.

Peters leest ons nogmaals voor uit zijn verhalenbundel **Kommen und gehen, manchmal bleiben** (FrankfurterVerlagsanstalt). Veertien verhalen die ons o.a. naar de grenzen van de woestijnen van Afrika en het Midden-Oosten voeren, draaien allemaal om hetzelfde thema: het maakt niet uit of iemand weggaat omdat hij wil ontsnappen aan zijn afkomst, of hij verbannen wordt of dat hij altijd op dezelfde plek is gebleven. Steeds worden Peters personages geconfronteerd met het onbekende in zichzelf. Het zindert in deze indrukwekkende verhalen en de recensent van de ZEIT merkte terecht verbaasd op: *Altijd rest er een geheim*.

Michael Roes, Anna Luyten In die grootste Sandwüste der Welt führt uns Michael Roes mit seinem monumentalen Roman **Leeres Viertel. Rub'Al-Khali** (btb). Und zwar auf gleich zwei Expeditionen. Ende des 18. Jahrhunderts machen sich vier Reisende von Weimar aus auf den Weg, um das Geheimnis der mosaïschen Gesetzestafeln zu ergründen. Ihr Tagebuch berichtet von stürmischen Seefahrten, Sandstürmen, Beduinenüberfällen, der Königin von Saba, Kurtisanen, Scheichs, nächtlichem Leichenraub und dem Tod der Reisegefährten. Zwei Jahrhunderte später findet ein junger Völkerkundler den Bericht und liest ihn auf seiner Reise durch den Jemen, wo er die Spielkultur der dortigen Stämme erkunden will.

Mittwoch woensdag

D 28.7
20.00

Neuss
Stadtbibliothek

Michael Roes: Leeres Viertel. Rub'Al-Khali

Donnerstag
donderdag

E 29.7
20.00

Hasselt
Tuin van het Heilig Paterke

Michael Roes in gesprek met Anna Luyten

Michael Roes neemt ons in zijn monumentale roman **Leeg kwartier. Rub'Al-Khali** (btb) mee naar de grootste woestijn ter wereld. En wel meteen op twee expedities. Aan het einde van de 18de eeuw gaan vier reizigers uit Weimar op weg, om het geheim van de stenen tafelen van Mozes te ontrafelen. Hun dagboek maakt gewag van stormachtige zeereizen, zandstormen, overvallen door Bedoeïenen, van de koningin van Saba, van courtisanes, sjeïks, nachtelijke lijkroof en van de dood van reisgezellen. Tweehonderd jaar later vindt een jonge antropoloog dit dagboekrelaas en leest het tijdens zijn reis door Jemen, waar hij de speelcultuur van de plaatselijke stammen wil onderzoeken.

Het is een spannend en tegelijk informatief boek, dat Roes - die in 1960 aan de Niederrhein geboren is en in Berlijn woont - geschreven heeft. De ZEIT karakteriseerde de auteur eens als: *Belezen als een geleerde van het oude slag en daarbij onverschrokken als de jonge Clint Eastwood*. Misschien is het deze geslaagde mengeling, die niet alleen geleid heeft tot volgende ongewone romans (bijvoorbeeld **David Kanchelli**, Berlin-Verlag), maar ook tot in Jemen opgenomen films.

Anna Luyten voert op deze avond een gesprek in het Engels met Michael Roes in de ambiance van de tuin van het Heilig Paterke te Hasselt. Anna Luyten (1963) studeerde wijsbegeerte, toegepaste literatuurwetenschap en theaterwetenschappen. Sinds 2000 is zij voorzitter van de literaire prijs De Gouden Uil. Zij is journaliste bij het weekblad Knack.

Freitag vrijdag

N 30.7
20.00

Roermond
Stadsbibliotheek

Tom Lanoye

Tom Lanoye Von Anfang an betrachtete Tom Lanoye den Bühnenauftritt als einen untrennbaren Teil seiner schriftstellerischen Arbeit. Der hervorragende Vortragskünstler ist dabei stets ein Freund heftiger Polemik gewesen. Seit Ende der 80er Jahre hat er immer aktiver Stellung zu gesellschaftspolitischen Themen in Belgien bezogen, vor allem zum Aufstieg des rechtsnationalen Vlaams Blok, womit er durch seinen Umzug nach Antwerpen konfrontiert wurde. *De Monstertrilogie*, das meisterliche Familienepos, das alles über den Flamen, den Belgier, den großen und den kleinen Menschen sagt, zählt zu seinen bekanntesten Werken. In Deutschland kennt man ihn vor allem als Theaterautor: Das Shakespeares *Rosenkriege* adaptierende Stück *Schlachten! (Ten Oorlog)* wurde beim Theaterfestival Berlin ausgezeichnet und von *Theater heute* zur besten Inszenierung des Jahres 2000 gewählt. Die aktuelle Aachener Inszenierung seines Stückes *Mamma Medea* ist am 16. Juli beim NRW-Theatertreffen in Mönchengladbach zu sehen. Auf Deutsch erschien außerdem Lanoyes Roman *Pappschachteln* (Claassen). 2003 wurde der Autor, der zuweilen auch in Kapstadt wohnt, zum ersten Stadtschreiber Antwerpens gekürt.

Vanaf het begin van zijn schrijverschap beschouwt Tom Lanoye het podiumoptreden als een onlosmakelijk deel van zijn werk. Daarbij is hij altijd een fel polemist geweest. Sinds eind jaren tachtig stelt hij zich steeds actiever politiek-maatschappelijk op, vooral door de politieke situatie in België (in het bijzonder de opkomst van het Vlaams Blok, waarmee hij na zijn verhuizing naar Antwerpen werd geconfronteerd). *De Monstertrilogie*, het meesterlijke familie-epos dat alles zegt over de Vlaming, de Belg, de Grote en de Kleine mens, behoort tot zijn bekendste prozawerk. Zijn maatschappelijke betrokkenheid uit zich in al zijn werk. Hij bewerkte de koningsdrama's - over macht van Shakespeare. *Ten Oorlog* (1997, Prometheus) werd met succes opgevoerd, ook in Duitsland onder juichende kritieken en bekroond op het Theaterfestival van Berlijn. Tom Lanoye werd geboren in Sint-Niklaas in 1958 als jongste kind uit een slagersgezin met vijf kinderen. Hij studeerde Germaanse filologie en sociologie. Hij woont en werkt in Antwerpen en Kaapstad. Hij staat bekend romancier, verhalenschrijver, columnist, toneelauteur en scenarist, performer en dichter. In 2003 werd hij de eerste stadsdichter van Antwerpen.

Samstag zaterdag

D 31.7
19.30 - ca. 22.30
Krefeld

Buch Habel

Die lange Nacht des
Reisens

Mit Philipp Schiemann,
Omar Saavedra Santis,

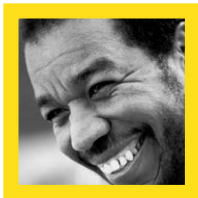
Dirk Schmidt, Ina
Kleine-Wiskott

Musik: Volksjazz-Duo
Furioesef

Buffet: Restaurant
Globetrotter

Die lange Nacht des Reisens Samstagabend, das Fernsehprogramm gähnt uns an, die Urlaubskarten aus Renesse, Rimini und Rhodos berichten alle dasselbe, der Tag geht, die Langeweile kommt. Muß das so sein? Nein! Wir empfehlen die Lange Nacht des Reisens. Kommen Sie mit uns nach Afrika, Italien, in die USA und in den deutschen Untergrund: Philipp Schiemann (1971, Düsseldorf) liest aus seinen vollkommen untouristischen **Ghana-Briefen** (edition selene), Omar Saavedra Santis (1944 in Chile, lebt in Berlin) erzählt in seiner preisgekrönten Kurzgeschichte **Brunos Legat** von einer geheimnisvollen Wäscherei in Rom, Dirk Schmidt (1964, Essen) führt uns mit seiner Gaunerkomödie **Letzte Nacht in Queens** (Rowohlt) u. a. in eine New Yorker Pommestube, und in Ina Kleine-Wiskotts Kurzhörspiel **Nächster Halt** verliebt sich ein Dauer-U-Bahnfahrer in die Haltestellen-Ansagerin. Damit Sie vor lauter Reisen die Heimat nicht vergessen, spielt **Furioesef** auf, das Duo des interessantesten Jazz-Trompeters am Niederrhein, Markus Türk. **Furioesef** bedeutet: Deutsches Volksliedgut mit- und hinreißend verjazzt. Und damit die Urlaubsstimmung anhält, baut das Krefelder Restaurant Globetrotter ein internationales Buffet auf (Nicht im Eintrittspreis enthalten).

Zaterdagavond, het televisieprogramma is slaapverwekkend, de vakantiekaarten uit Renesse, Rimini en Rhodos vertellen allemaal hetzelfde, de dag verstrijkt, de verveling slaat toe. Moet dat nou? Neen! Wij raden u aan te gaan reizen door de nacht. Komt u met ons mee naar Afrika, Italië, naar Amerika en naar een Duitse ondergrondse: Philipp Schiemann (1971, Düsseldorf) leest voor uit zijn volkomen a-toeristische **Ghana Briefe** (edition selene), Omar Saavedra Santis (1944 Chili, woonachtig in Berlijn) vertelt in zijn bekroonde korte verhaal **Brunos Legat** over een geheimzinnige wasserij in Rome, Dirk Schmidt (1964, Essen) brengt ons met zijn schurkenblijspel **Letzte Nacht in Queens** (Rowohlt) o.a. naar een New Yorkse fritestent en in Ina Kleine-Wiskotts korte hoorspel **Volgende halte** wordt een metrobestuurder verliefd op een conductrice. Omdat u ondanks al dat reizen natuurlijk niet te ver van huis wilt raken, treedt voor u **Furioesef** op. Het duo van de interessantste jazz-trompettist aan de Niederrhein, Markus Türk. **Furioesef**, wat zoveel wil zeggen als: Duitse volksliederen, meeslepend en fascinerend verjazzt. En om in vakantiestemming te blijven, richten de professionals van Café Globetrotter een Turks buffet aan. (Niet bij de entreprijs inbegrepen)

Dienstag dinsdag

D 3.8
20.00

Neuss

Stadtbibliothek

Tarek Eltayeb: Städte
ohne Dattelpalmen

Tarek Eltayeb Die Themen des Literarischen Sommers führen uns an Orte, die mit Träumen und Phantasien aufgeladen sind: Hotels, das Meer oder diesmal Wüsten und Oasen. Aber wie das so ist mit den Traumorten: Gerade dort gibt es neben faszinierender Schönheit eine Wirklichkeit von außerordentlicher Härte und Armut. Tarek Eltayeb hat sie erlebt, ist 1959 als Sohn sudanesischer Eltern in Alt-Kairo geboren und im Stadtteil Ain Schams am Rande der Wüste aufgewachsen. Er studierte Betriebswirtschaft in Kairo und Wien, wo er seit 1984 als Arabisch-Lektor, Autor und Maler lebt. In seinem Roman **Städte ohne Dattelpalmen** (edition selene) erzählt er von der Flucht eines jungen Sudanese vor der Armut. Sie führt ihn nach einigen Zwischenstationen nach Kairo, Europa und schließlich wieder zurück. Das leicht hinzuwerfende Wort vom *Wirtschaftsflüchtling* erhält hier eine Biographie, die zwar Glücksmomente, aber kein Happy End kennt. Erzählt in kunstvoller Schlichtheit und ohne Moralisieren. Die Neue Zürcher Zeitung legte den Roman *Erwachsenen und Kindern als heimliche Erziehung zum anderen Blick nahe ans Herz*. Ein besonderes Buch von einem - ganz der Veranstalter erleben durfte - ganz besonderen Menschen und Künstler.

De thema's van de Literaire Zomers voeren ons naar plekken, die vol zijn van dromen en fantasieën: hotels, de zee of deze keer woestijnen en oasen. Maar, zoals dat nu eenmaal is met droomoorden: juist daar vind je naast fascinerende schoonheid een ongelooflijk harde en armoedige werkelijkheid. Tarek Eltayeb heeft zo'n werkelijkheid gekend. Hij werd in 1959 als zoon van Soedanese ouders in oud Cairo geboren en is opgegroeid in de wijk Ain Schams aan de rand van de woestijn. Hij studeerde economie in Cairo en in Wenen, waar hij sinds 1984 als leraar Arabisch, auteur en schilder leeft. In zijn roman **Städte ohne Dattelpalmen** (edition selene) vertelt hij over een jonge Soedanees op de vlucht voor de armoede. Deze vlucht voert hem na enkele tussenstops naar Cairo, Europa en tenslotte weer terug. De vaak vooraan in de mond liggende benaming *economische vluchteling* ligt hier ten grondslag aan een biografie, die weliswaar gelukkige momenten, maar geen happy end kent. Geschreven in stijlvolle eenvoud en zonder te moraliseren. De Neue Zürcher Zeitung heeft *volwassenen en kinderen op het hart gedrukt de roman te lezen om op steelse wijze tot een ander inzicht te komen*. Een bijzonder boek van een - zoals de organisator mocht ervaren - zeer bijzonder mens en kunstenaar.

Mittwoch woensdag

D 4.8
20.00

Mönchengladbach
Stadtbibliothek

Leo Pleysier: Schwarz
vorVolk

Leo Pleysier Bei Nacht im überfüllten Flugzeug, hoch über dem Mittelmeer und der Sahara, zieht der 37-jährige Agrarwissenschaftler Wim Bilanz. Aus der Enge eines belgischen Dorfes war er einst nach Nigeria geflüchtet, hatte sich dort anfangs auf die Fremde eingelassen und auch eine Einheimische geheiratet, sich aber schließlich mit seiner Familie doch in einen abgeschotteten Wohnkomplex seines Instituts zurückgezogen. Die Dinge hatten so wieder ihre Ordnung für den Naturwissenschaftler; der beim Duft eines Gewitterregens an nichts als O₃ denkt. Doch eine Rückkehr nach Belgien, ans Grab der kurz zuvor verstorbenen Mutter; und nun die Rückreise nach Afrika stellen alles Bisherige in Frage.

Schwarz vorVolk (Berlin-Verlag) ist einer von mehreren beeindruckenden Romanen Leo Pleysiers. Mit Pleysier; 1945 in Rijkevorsel geboren, wo er auch heute noch lebt, begrüßen wir zum ersten Mal einen flämischen Schriftsteller. Seit seinem Debüt 1971 wurde er mehrfach ausgezeichnet, darunter mit dem wichtigsten belgischen Literaturpreis Driejaarlijkse Staatsprijs und dem literaire prijs van de Vlaamse Provinciën. Neben **Schwarz vorVolk** ist der Roman **Der gelbe Fluß ist gefroren** ins Deutsche übersetzt worden.

's Nachts in het overvolle vliegtuig, hoog boven de Middellandse Zee en de Sahara, maakt de 37-jarige landbouwwetenschapper Wim de balans op. Eens was hij vanuit de bekrompenheid van een Belgisch dorp naar Nigeria gevluht, had zich daar aanvankelijk met de bevolking ingelaten en was ook met een inlandse getrouwd. Uiteindelijk had hij zich toch met zijn gezin in een afgeschermd wooncomplex van zijn instituut teruggetrokken. Zo had alles weer zijn plaats voor de natuurwetenschapper, die bij de geur van een onweersbui aan niets anders denkt dan aan O₃. Maar een terugkeer naar België, naar het graf van zijn kort tevoren overleden moeder en nu de terugreis naar Afrika, roepen twijfels op over alles wat achter hem ligt.

Zwart van het volk is een van de indrukwekkende romans van Leo Pleysier. Met Pleysier; in 1945 geboren in Rijkevorsel waar hij ook nu nog woont, begroeten wij voor het eerst een Vlaamse auteur. Sinds zijn debuut in 1971 werd hij meermaals bekroond, o.a. ontving hij de belangrijkste Belgische literatuurprijs Driejaarlijkse Staatsprijs en de Literaire Prijs van de Vlaamse Provinciën. Naast **Zwart van het volk** werd ook de roman **De gele rivier is bevrozen** in het Duits vertaald.

Alfred Goubran, Tarek Eltayeb (3.8), Asim Al-Chalabi

Beim Thema *Wüste* darf eine Veranstaltung über die Liebe nicht fehlen. Wer wüßte nicht, daß lieblose Zeiten durch Orte der Ödnis führen und die Liebe einer Oase gleicht. Aber wer weiß, daß es neben dem indischen Kamasutra auch ein arabisches Handbuch der Liebe gibt? Vor mehr als 300 Jahren schrieb es der Dichter Scheich Nefzaoui und nannte es **Der parfümierte Garten**. Nefzaoui fand Worte von großer Schönheit und Gedanken von seltener Klarheit. In Europa bekannt wurde das Buch 1876 durch eine fehlerhafte englische Übersetzung, erst 1999 erschien eine korrekte, aber unliterarische Übersetzung.

Jetzt hat der Wiener Schriftsteller Alfred Goubran dem Parfümierten Garten in einer Nachdichtung seine ganze Poesie wiedergegeben (edition selene). Tarek Eltayeb (siehe Neuss, 3.8.) hat Goubrans Verse mit dem arabischen Original abgeglichen. Zweisprachig werden sie bei uns - begleitet von Asim Al-Chalabi - aus der großen Liebesdichtung lesen. Der 1952 in Bagdad geborene Meister auf der orientalischen Kurzhalslaute, der Oud, lebt seit 1980 in Wien, wo er nach einem Studium am Franz-Schubert-Konservatorium als Dozent lehrt. Zahlreiche Solo-Konzerte führten ihn durch Europa, Nordafrika und Asien.

Bij het thema *woestijn* mag een presentatie over de liefde niet ontbreken. Wie zou willen ontkennen dat een liefdeloze tijd op de leegte lijkt en dat de liefde is als een oase? Maar wie weet, dat er naast de Indische Kamasutra ook een Arabisch handboek voor de liefde bestaat. Meer dan 300 jaar geleden werd het geschreven door de dichter sjeik Nefzaoui en hij noemde het **Der parfümierte Garten**. Nefzaoui vond mooie woorden en had zeldzaam heldere denkbeelden. In Europa werd het boek door een slechte Engelse vertaling pas in 1876 bekend; in 1999 verscheen een correcte, maar niet-literaire vertaling. Nu heeft de Weense schrijver Alfred Goubran **Der parfümierte Garten** in een dichterlijke vertaling zijn versvorm teruggegeven (edition selene). Tarek Eltayeb (zie Neuss, 3.8) heeft Goubrans verzen afgestemd op het Arabische origineel. Tweetalig worden ze bij ons - begeleid door Asim Al-Chalabi - voordragen uit de grote liefdesgedichten. Deze laatste werd in 1952 in Bagdad geboren en blinkt uit in het bespelen van de Oud, een authentieke oriëntaalse luit. Hij woont sinds 1980 in Wenen waar hij na zijn studie conservatorium muziekonderwijs geeft. Talrijke soloconcerten voeren hem door Europa, Noord-Afrika en Azië.

Mittwoch woensdag

D 4.8
12.00

Roermond
Café Matisse

Alfred Goubran &
Tarek Eltayeb: Der
parfümierte Garten
Muziek: Asim Al-
Chalabi

Donnerstag
donderdag

D 5.8
20.00

Krefeld
Botanischer Garten

Alfred Goubran &
Tarek Eltayeb: Der
parfümierte Garten
Musik: Asim Al-Chalabi

Thomas Rosenboom Geigenbauer Walter Fedder hat sozusagen die Guldenzeichen in den Augen. In der Zeitung liest er, daß da, wo sein Häuschen steht, ein Grand Hotel gebaut werden soll. Es ist 1888, der Fortschritt eilt, die Industrialisierung tobt, das Geld sprudelt allerorten. Fedder pokert hoch, will vom Verkauf ebenso profitieren wie der Landapotheker Anijl, der mit dem Geld verarmten Torfstechern helfen will, nach Amerika auszuwandern (von der Wüste ins gelobte Land). Daß das nicht gutgeht, sehen Amsterdam-Besucher noch heute: Gegenüber am Hauptbahnhof stehen zwei kleine Häuser eingemauert und umschlossen von einem Hotelpalast.

Thomas Rosenboom, 1956 in Doetinchem geboren und in Arnheim aufgewachsen, hat mit **Neue Zeiten** (DVA) einen hinreißenden historischen Roman geschrieben. Das brachte dem ohnehin schon preisgekrönten Amsterdamer zum zweiten Mal - das gab es noch nie - den bedeutenden Libris-Prijs ein und machte ihn zu einem der populärsten Autoren der Niederlande, der in diesem Jahr zudem die Ehre hatte, das Buchwochengeschenk zu schreiben. Auch die deutschen Zeitungen feierten **Neue Zeiten**, das all die Qualitäten hat, die wir an niederländischer Literatur seit Mulisch so lieben.

Hij won met **Publieke werken** (1999) en **Gewassen Vlees** (1994) als enige schrijver twee keer de Libris Literatuurprijs. Dit jaar werd hij uitverkoren voor het Boekenweekgeschenk, dat als titel **Spitzen** kreeg. Thomas Rosenboom behoort tot de populairste schrijvers van het land, maar ook in Duitsland worden zijn kwaliteiten geroemd. Reagerend op kritiek zegt hij het volgende over zijn werk: *Ik ken de verwijten over archaische woorden en zinsconstructies, maar ik vind woorden en begrippen als guizig en heumig, ruzelende bomen en volkomen gemoedereerd zijn, nu eenmaal prachtig. Bovendien: als ik ze niet gebruik en een ander ook niet, worden ze helemaal obsoleet, [...] Voor mij zijn het natuurlijk ook vreemde woorden, maar ik gebruik ze graag omdat ze autoriteit aan het proza geven. Binnen de constructie van een boek dient een schrijver gezag te hebben.* Thomas Rosenboom werd geboren in Doetinchem in 1956 en groeide op in Arnheim. Hij brak zijn studie psychologie af omdat hij schrijver wilde worden. Hij ging Nederlands studeren in Amsterdam en bleef er wonen.

Kees Verbeek is publicist, journalist, acteur en schrijver: Hij is een liefhebber van het werk van Thomas Rosenboom, Willem Brakman, Theun de Vries en Marten Toonder:

Dienstag dinsdag

N 10.8
20.00

Venlo

Grand Café

Maagdenberg

Thomas Rosenboom
in gesprek met Kees
Verbeek

Mittwoch woensdag

D 11.8
20.00

Neuss

Stadtbibliothek

Thomas Rosenboom:
Neue Zeiten

Arita Baaijens Vor gut 15 Jahren war die niederländische Fotografin Arita Baaijens das erste Mal in der ägyptischen Wüste. Zusammen mit dem deutschen Reiseautor und *letzten Nomaden* Carlo Bergmann folgte sie den Wegen der Karawanen. Nach ihrer Trennung von Bergmann ging sie ihre eigenen Wege und ist bis heute eine der wenigen Frauen, die je die Wüste alleine durchquerten. Ihre Erfahrungen waren so beeindruckend, daß sie 1990 ihren Beruf an den Nagel hing, um sich ganz der Wüste zu widmen. Seitdem reist sie jedes Jahr 4 bis 8 Monate durch afrikanische Wüstenlandschaften und hat mehrere Bücher über ihre Erlebnisse geschrieben, so über die [Oase Farafra](#) oder die [Wüste als Leidenschaft](#). Eine ihrer letzten Reisen machte sie begleitet von einem Wüstenführer und zwei bewaffneten Beschützern durch das ehemalige Sultanat Darfur, durch das die jahrtausendealte Karawanenroute zwischen Ägypten und dem Sudan führt. Der Bericht hierüber ist vor kurzem auf Niederländisch erschienen. Auf Deutsch wurde bisher das Buch [Regen aus ewigem Feuer](#) (Rowohlt) veröffentlicht. Der Literarische Sommer bietet eine der wenigen Gelegenheiten, eine deutsche Lesung der Amsterdamerin zu erleben (mit Dia-Projektion).

Dienstag dinsdag

D 10.8
20.00

Mönchengladbach-
Rheydt

Stadtteilbibliothek

Arita Baaijens: Regen
aus ewigem Feuer

Mittwoch woensdag

N 11.8
20.00

Hasselt

Literair Museum

Arita Baaijens
in gesprek met Joris
Iven

Donnerstag
donderdag

N 12.8
20.00

Roermond

Stadsbibliotheek

Arita Baaijens
in gesprek met Joris
Iven

Ongeveer 15 jaar geleden was de Nederlandse fotografe Arita Baaijens voor het eerst in de Egyptische woestijn. Samen met de Duitse reisboekenschrijver en *laatste nomade* Carlo Bergmann volgde zij de wegen van de karavanen. Na haar scheiding van Bergmann ging zij haar eigen weg en is tot op heden een van de weinige vrouwen, die ooit alleen door de woestijn trok. Haar ervaringen waren zo indrukwekkend, dat zij in 1990 haar beroep aan de kapstok hing om zich helemaal aan de woestijn te kunnen wijden. Sindsdien reist ze elk jaar vier tot acht maanden door de Afrikaanse woestijnlandschappen en heeft ze verschillende boeken over haar belevenissen geschreven, zoals [Oase Farafra](#) of [De Woestijn als passie](#). Een van haar laatste reizen maakte zij, begeleid door een woestijnjgids en twee bewapende beschermers, door het voormalige sultanaat Darfur, waar de duizenden jaren oude karavaanroute tussen Egypte en Soedan doorheen voert. In het Duits werd tot nu toe het boek [Regen aus ewigem Feuer](#) (Rowohlt) uitgegeven.

Joris Iven is dichter en vertaler van poëzie, redacteur van het literaire tijdschrift *Deus ex Machina* en poëzierecensent.

Donnerstag
donderdag

D 12.8
20.00

Krefeld-Uerdinger
Spedition Müncker

Tomas Lieske: Franklin

Tomas Lieske Ein großer Erzähler ist zu entdecken. Ein unglaubliches Buch ist zu lesen. Tomas Lieske, 1943 in Den Haag geboren, hat kein umfangreiches Werk veröffentlicht, aber jeder seiner bisher drei Romane wurde in den Niederlanden für den wichtigsten Literaturpreis nominiert. Für **Franklin**, soeben bei Rowohlt auf Deutsch erschienen, erhielt er den Libris-Preis schließlich. Was für ein Buch! Seine ersten Kapitel wird der Leser nie wieder vergessen (den Rest auch nicht): Eine vereiste Lokomotive rast kreischend und feuerspeidend durch eine ostsibirische Landschaft mit Nickelminen und Zwangsarbeiterfabriken, auf den Eisenleib einen Säugling gebunden, der von einem Schwein vor dem Fahrtwind geschützt wird. Der Säugling wächst zum Lokomotivführer Niel heran, der gemeinsam mit Charles, einem niederländischen SS-Mitglied, aus Stalins Lager flüchtet. Um Charles' Neffen Franklin dreht sich die folgende Geschichte eines Jugendlichen, seiner katastrophischen Familie und seiner ersten Liebe. Ein Roman durchaus realistisch, aber eine Schraubendrehung weiter gezogen, so daß die Bilder surreal werden. Filmisch und ohne falsche Rücksichtnahmen erzählt. Man wird noch viel von Lieske hören, bei uns am geeigneten Reiseort: je nach Wetter im Saal oder im Innenhof der Spedition Müncker.

Deze grote verteller moet u leren kennen. Het is een ongelofelijk boek om te lezen. Tomas Lieske, geboren in Den Haag in 1943, heeft geen omvangrijk werk gepubliceerd, maar elk van zijn tot nu toe drie romans werd genomineerd voor de belangrijkste Nederlandse literatuurprijs. Voor **Franklin**, onlangs in het Duits verschenen bij Rowohlt, ontving hij tenslotte de Libris Literatuurprijs. Wat een boek! De lezer zal de eerste hoofdstukken nooit meer vergeten (en de rest ook niet!): een verijde locomotief raast knarsend en vuurspuwend door een Oostsiberisch landschap met nikkelmijnen en fabrieken waar dwangarbeiders tewerkgesteld zijn. Op zijn ijzeren lijf is een zuigeling vastgebonden die door een varken beschut wordt tegen de rijwind. De zuigeling groeit op tot machinist Niel die samen met Charles, een Nederlandse SS-er, vlucht uit Stalins kamp. Het dan volgende verhaal gaat over de jongeman Franklin, de neef van Charles, over zijn rampzalige familie en over zijn eerste liefde. Een zeer realistische, maar iets te ver doorgeschoten roman, zodat de beschrijvingen surrealistisch worden. Filmisch en zonder vals mededogen verteld. Men zal nog veel van Lieske horen, bij de Literaire Zomer kunt u daarmee beginnen.

Sonntag zondag

D 15.8
15.00

Neuss
Stadtbibliothek

Brigitte Doppagne: Von
Brügge nach Gent

Brigitte Doppagne Herzlich willkommen Hasselt, herzlich willkommen Flandern. Nachdem der Literarische Sommer nun auch seinen Platz in Belgien gefunden hat, wollen wir die Gelegenheit nutzen, ein wenig mehr über unseren Nachbarn zu erfahren. Wir laden Sie zu einer literarischen Reise durch Flandern ein. Mit der 1961 in Köln geborenen Schriftstellerin Brigitte Doppagne haben wir eine kundige, aus einer belgischen Familie stammenden Führerin gefunden. In ihrem Buch **Von Brügge nach Gent** (Schöffling&Co) beschreibt sie nicht nur *die Schöne und die Stolze, die ewig rivalisierenden Schwesterstädte*, sondern berichtet auch von Literaten, Malern und natürlich den Künstlern der Confiserien, die aus dem braunen Gold Belgiens köstliche Pralines schaffen. Sie besucht die Beginenhöfe, das Schloß Ooidonk des Grafen Hoorn, der zusammen mit (Goethes) Egmont den Widerstand gegen den spanischen König anführte, und den alten Botanischen Garten von Gent, in dem ein Baum wie frischgebackener Kuchen duftet. Das alles erzählt Brigitte Doppagne auf ebenso leichtfüßige wie sympathische Weise - ein schönes Stück Reiseliteratur, das wir Ihnen genauso wenig vorenthalten möchten wie das Gespräch mit der Autorin.

Hartelijk welkom Hasselt, hartelijk welkom Vlaanderen. Nu de Literaire Zomer ook zijn plaats in België heeft gevonden, willen we van de gelegenheid gebruik maken wat meer over onze burens te weten te komen. We nodigen u uit voor een literaire reis door Vlaanderen. In de persoon van de in 1961 in Keulen geboren schrijfster Brigitte Doppagne hebben we een kundige, uit een Belgische familie stammende gids gevonden. In haar boek **Van Brugge naar Gent** (Schöffling & Co.) beschrijft ze niet alleen *de mooie en trotse, eeuwig rivaliserende zustersteden*, maar behandelt ze ook schrijvers, schilders en natuurlijk de confiseriekunstenaars, die uit het *bruine goud* van België kostelijke bonbons fabriceren. Zij bezoekt de *begijnenhofjes*, het kasteel Ooidonk van de Graaf van Hoorn, die samen met (Goethes) Egmont het verzet tegen de Spaanse koning leidde, en de oude botanische tuin van Gent, waar een boom geurt naar versgebakken taart. Dit alles vertelt Brigitte Doppagne op lichtvoetige en sympathieke wijze - een mooi voorbeeld van reiseliteratuur, dat wij u net zo min willen onthouden als het gesprek met de schrijfster.

Ulla Lenze, Anil Ramdas Ein großes literarisches Talent hat Mönchengladbach mit Ulla Lenze hervorgebracht. Der erste Roman **Schwester und Bruder** (DuMont) der 1973 geborenen, zeitweilig in Indien und mittlerweile in Köln lebenden Autorin wurde u. a. mit dem Ponto-Preis für das beste Debüt 2003 ausgezeichnet. Das Buch erzählt von zwei Reisen. Marthas Bruder Lukas kehrt aus Indien zurück, überwältigt von seinen Eindrücken, verwandelt durch die Begegnung mit einem Wandermönch. Zu Hause findet er sich nicht zurecht, wird krank und erblindet. Martha begleitet den Bruder nach Indien, um den rätselhaften Mönch wieder zu finden. Doch am Ende geht es um ein Geheimnis, das zwischen den beiden selber liegt. Die FAZ: Ulla Lenze reißt, ähnlich wie Patrick Roth oder Peter Handke, im Diesseits Himmel voller Wunder (...) auf.

Sonntag zondag
DN 15.8
 16.00

Venlo
 Galerie Sir Harald Art

Ulla Lenze en Anil Ramdas in gesprek met Dick Disselkoen

Sonntag zondag
D 22.8
 11.00

Mönchengladbach
 Stadtbibliothek

Ulla Lenze: Schwester und Bruder

In Venlo ist Anil Ramdas (1958 geb. in Paramaribo) Gesprächspartner von Ulla Lenze. Der Direktor des berühmten Amsterdamer Kulturzentrums De Balie war drei Jahre Korrespondent des NRC/Handelsblad in Indien. In seiner soeben erschienenen Essaysammlung **Zonder liefde valt best te leven** beschreibt er Land und Leute. Die Moderation hat Dick Disselkoen, Germanist und Dozent der Open Universiteit und der Schauspielakademie Maastricht.

Met Ulla Lenze (1973) heeft Mönchengladbach een groot literair talent voortgebracht. Ze studeerde muziek en filosofie in Köln. Haar eerste roman **Schwester und Bruder** werd meermaals bekroond. Een verblijf van anderhalf jaar in India inspireerde haar tot dit boek. Ze is zojuist teruggekeerd uit Damascus, waar ze op uitnodiging een maand lang de functie van stadsschrijver vervulde. Vanaf vorig jaar is Anil Ramdas directeur van De Balie in Amsterdam. Voordien was hij drie jaar correspondent van NRC/Handelsblad in India. Zijn essaybundel **Zonder liefde valt best te leven** (2004, De Bezige Bij) is hiervan de neerslag met columns en artikelen over land, maatschappij en mensen. In 1958 in Paramaribo geboren, groeide Anil Ramdas daar op in de Hindoestaanse gemeenschap. Eind jaren zeventig kwam hij naar Nederland, studeerde sociale geografie, werd bekend als bevlogen publicist en maker van radio- en televisieprogramma's. Dick Disselkoen is afgestudeerd germanist en docent letterkunde aan de Open Universiteit en projectdocent aan de Toneelacademie Maastricht. Daarnaast is hij verbonden aan Poëziefestival Landgraaf. In een tweetalig gesprek verbindt hij de beide auteurs die ons meevoeren naar India, het land dat in hun recente werk een bijzondere hoofdrol speelt.

Mittwoch woensdag

D 18.8
20.00

Krefeld

Stadtbücherei

Walter Grond:

ALMASY

Walter Grond Mitgeliebt, mitgefeiert, mitgeforscht und mitgeweint – Millionen Menschen haben Michael Ondaatjes Geschichte vom *Englischen Patienten* in der opulenten und mit 9 Oscars gekrönten Hollywood-Verfilmung erlebt. Seitdem interessiert man sich für den ungarischen Grafen, Flugpionier und Nazi-Spion Ladislaus Almásy, der die verschollene Oase Zarzura und die sagenumwobenen Felszeichnungen im Gilf Kebir entdeckte. Der österreichische Schriftsteller Walter Grond zeigt mit seinem Roman **ALMASY** (Haymon), daß die historische Person noch vielschichtiger und faszinierender war als die literarische/filmische. Die Hauptfigur seiner Geschichte ist ein Produktmanager, der den Geländewagen **ALMASY** in Ägypten lancieren soll. Dabei stößt er auf die Mythen, die um diesen Namen kreisen, und gerät schließlich selbst in den Strudel der Ereignisse. Ebenso interessant wie der Unterschied zwischen Film und Wirklichkeit ist dabei Gronds Spiel mit den anderen Almásy-Texten: So taucht auch bei ihm die Krankenschwester Hana (aus Ondaatjes Roman) auf, und gerade sie wird es sein, die die Darstellung des **Englischen Patienten** korrigiert.

Ein fester Termin nicht nur für die Fans des Films und des Ondaatje-Buchs.

Meegeleefd, meegeviert, meegeleden, meegehuild - miljoenen mensen hebben Michael Ondaatjes verhaal over de **The English Patient** in de opgesmukte en met 9 Oscars bekroonde Hollywood verfilming meegemaakt. Sindsdien interesseert men zich voor de Hongaarse graaf, luchtvaartpionier en nazi-spion Ladislaus Almasy, die de verscholen oase Zarzura en de door legenden omgeven grottekeningen in Gilf Kebir ontdekte. De Oostenrijkse auteur Walter Grond bewijst met zijn roman **ALMASY** (Haymon) dat de historische persoon nog veelzijdiger en fascinerender was dan het literaire- en filmpersonage. De hoofdpersoon in zijn verhaal is een productmanager; die de terreinwagen **ALMASY** in Egypte moet lanceren. Hij stoot daarbij op de mythen die verweven zijn met deze naam en belandt uiteindelijk zelf in de maalstroom van de gebeurtenissen. Net zo interessant als het onderscheid tussen film en werkelijkheid is voorts Gronds spel met de andere Almasy teksten: zo duikt ook bij hem de verpleegster Hana (uit Ondaatjes roman) op, en juist zij zal het zijn, die de creatie van de *English Patient* corrigeert. Een aanrader; en belijst niet alleen voor de fans van de film en het boek van Ondaatje.

Rick de Leeuw, Luc De Vos Zwanzig Jahre war Rick de Leeuw (geb. 1960) Sänger der Band Tröckener Kecks, der übrigens die bisher einzig akzeptable Adaption des Beatles-Klassikers Fool on the hill gelang. Schon vor der Trennung 2001 erwies sich de Leeuw auch als guter Schriftsteller, als mit [Der letzte Held](#) ein Roman über seine Jugend in einem katholischen Internat erschien. 2003 kamen unter dem Titel [Planet Jugend](#) Gedichte, die er wöchentlich für die Fernsehsendung De laatste show geschrieben hatte. In seinem Roman [Comeback!](#) erzählt er von einem alten Sänger, der seine Memoiren schreiben will. De Leeuw zählt heute zu den vielgefragten Performern in der Poesieszene der Beneluxländer.

Luc De Vos (geb. 1962) ist sympathischer Frontmann nicht nur der niederländischsprachigen Popband Gorki, die sieben Alben veröffentlichte, sondern auch der englischsprachigen Band Automatic Buffalo, mit der er bisher vergeblich versuchte, die Welt zu erobern. Seit Jahren schreibt er Kolumnen für den Jugendsender Studio Brussel. Außerdem erschienen: 1995 [De Verworpenen](#), gesammelte Kolumnen, 2002 [Het woord bij de daad](#), Pop-Erzählungen, und zuletzt [De rest is geschiedenis](#), eine Autobiografie über eine katholische Jugend.

Als vaste gast op de Vlaamse televisie bij De laatste show schreef Rick de Leeuw (1960) wekelijks een gedicht. Deze werden gebundeld in [Planeet jeugd](#) (2003, Nijgh & Van Ditmar). Ruim twintig jaar -tot 2001- speelde hij stad en land plat met de band Tröckener Kecks. Een jaar daarvoor verscheen zijn eerste boek [De laatste held](#). Het is een min of meer autobiografische roman over zijn jeugd, die hij doorbracht op een katholieke kostschool in Heemstede. Hij is een veelgevraagde performer in Nederland en Vlaanderen. In zijn tweede roman [Comeback!](#) (2004) slijt een oude zanger zijn dagen in het stamcafé en besluit hij zijn memoires te schrijven. Luc De Vos (1962) is de innemende frontman van de Nederlandstalige popband Gorki, waarmee hij zeven albums maakte. Met de Engelstalige band Automatic Buffalo probeert hij vruchteloos de wereld te veroveren. Hij schrijft al jaren columns voor de alternatieve jongerenzender Studio Brussel. De verhalenbundel over de wereld van de popmuziek [Het woord bij de daad](#) (2002, Atlas) is zijn tweede literaire debuut. In 1995 schreef hij [De Verworpenen](#) en recent verscheen [De rest is geschiedenis](#) de volstrekt originele autobiografie over zijn katholieke Vlaamse jeugd.

Sonntag zondag

N 29.8
11.00

Hasselt
Tuin van Boekhandel
De Markies van
Carrabas

Rick de Leeuw en Luc
De Vos in gesprek met
elkaar

Alle Termijnen, Orte und Adressen auf einen Blick | Overzicht van het programma en de locaties

Krefeld	Fr 23.07	20.00	Peter Schanz, Martin Weller. Fabrik Heeder, Studiobühne, Virchowstr:130
	Sa 31.07	19.30	Die lange Nacht des Reisens. Buch Habel, Hochstr: 68/80
	Do 05.08	20.00	Alfred Goubran, Tarek Eltayeb, Asim Al-Chalabi. Botanischer Garten, Schönwasserpark (bei Regen im Pavillon)
	Do 12.08	20.00	Tomas Lieske. Spedition Müncker, Hohenbudberger Str: 18
	Mi 18.08	20.00	Walter Grond. Stadtbücherei, Theaterplatz 2
Mönchengladbach	Di 20.07	20.00	Mathieu Carrière. Stadtteilbibliothek Rheydt, Am Neumarkt 8
	Di 27.07	20.00	Christoph Peters. Geneickener Bahnhof, Otto-Saffran-Strasse 102
	Mi 04.08	20.00	Leo Pleysier. Stadtbibliothek, Blücherstr: 6
	Di 10.08	20.00	Arita Baaijens. Stadtteilbibliothek Rheydt, Am Neumarkt 8
	So 22.08	11.00	Ulla Lenze. Stadtbibliothek, Blücherstr: 6
Neuss	Do 22.07	20.00	Edgar Hilsenrath, Martin Herrmann. Stadtbibliothek, Neumarkt 10
	Mi 28.07	20.00	Michael Roes. Stadtbibliothek, Neumarkt 10
	Di 03.08	20.00	Tarek Eltayeb. Stadtbibliothek, Neumarkt 10
	Mi 11.08	20.00	Thomas Rosenboom. Stadtbibliothek, Neumarkt 10
	So 15.08	15.00	Brigitte Doppagne. Stadtbibliothek, Neumarkt 10
Venlo	Za 26.06	20.00	Manon Uphoff, Dimitri Verhulst, Thomas Hoeps. Bidtun Steyl
	Wo 21.07	20.00	Mathieu Carrière. Museum van Bommel van Dam, Deken van Oppensingel 6
	Di 10.08	20.00	Thomas Rosenboom, Kees Verbeek. Grand Café Maagdenberg, Leutherweg 1
	Zo 15.08	16.00	Anil Ramdas, Ulla Lenze, Dick Disselkoen. Galerie Sir Harald Art, Houtstraat 17
Roermond	Vr 30.07	20.00	Tom Lanoye. Stadsbibliotheek, Neerstraat 11-13
	Wo 04.08	20.00	Alfred Goubran, Tarek Eltayeb, Asim Al-Chalabi. Café Matisse, Kraanpoort 3
	Do 12.08	20.00	Arita Baaijens, Joris Iven. Stadsbibliotheek, Neerstraat 11-13
Hasselt	Do 29.07	20.00	Michael Roes, Anna Luyten. Tuin van het Heilig Paterke, Minderbroedersstraat 19 (Bij regen in het klooster)
	Wo 11.08	20.00	Arita Baaijens, Joris Iven. Literair Museum, Bampslaan 35
	Zo 29.08	11.00	Rick de Leeuw, Luc De Vos. Tuin van Boekhandel De Markies van Carrabas, Minderbroedersstraat 9 (Bij regen in een nabijgelegen winkelpand)

Chronologisch

Za	26.06	20.00	Voorpremière, Venlo
Di	20.07	20.00	Mathieu Carrière, Mönchengladbach-Rheydt
Wo	21.07	20.00	Mathieu Carrière, Venlo
Do	22.07	20.00	Edgar Hilsenrath, Neuss
Fr	23.07	20.00	Peter Schanz, Krefeld
Di	27.07	20.00	Christoph Peters, Mönchengladbach
Mi	28.07	20.00	Michael Roes, Neuss
Do	29.07	20.00	Michael Roes, Anna Luyten, Hasselt
Vr	30.07	20.00	Tom Lanoye, Roermond
Sa	31.07	19.30	Lange Nacht des Reisens, Krefeld
Di	03.08	20.00	Tarek Eltayeb, Neuss
Mi	04.08	20.00	Leo Pleysier, Mönchengladbach
Wo	04.08	20.00	Goubran, Eltayeb, Al-Chalabi, Roermond
Do	05.08	20.00	Goubran, Eltayeb, Al-Chalabi, Krefeld
Di	10.08	20.00	Arita Baaijens, Mönchengladbach-Rheydt
Di	10.08	20.00	Thomas Rosenboom, Venlo
Mi	11.08	20.00	Thomas Rosenboom, Neuss
Wo	11.08	20.00	Arita Baaijens, Hasselt
Do	12.08	20.00	Tomas Lieske, Krefeld
Do	12.08	20.00	Arita Baaijens, Roermond
So	15.08	15.00	Brigitte Doppagne, Neuss
Zo	15.08	16.00	Ulla Lenze, Anil Ramdas, Venlo
Mi	18.08	20.00	Walter Grond, Krefeld
So	22.08	11.00	Ulla Lenze, Mönchengladbach
Zo	29.08	11.00	Rick de Leeuw, Luc De Vos, Hasselt

Eintrittspreise | Entreprijzen

Krefeld, Mönchengladbach, Neuss: 5 Euro (erm. 2,5 Euro) pro Veranstaltung
Venlo, Roermond, Hasselt: 5 Euro per voorstelling.¹

Festivalkarte | Festivalkaart (gültig für alle Veranstaltungen | geldig voor alle voorstellingen): 20 Euro (erm. 10 Euro).²

1 Voordeel voor leden van de bibliotheken in Venlo, Roermond en Hasselt.

Leden van de bibliotheek krijgen in Nederland en België op vertoon van hun pas 1 Euro korting en betalen 4 Euro per voorstelling. Maximaal 2 entreekaarten per pas. Bij lezersbon uit de krant is één kortingactie van toepassing.

2 Inhaber von Festivalkarten werden dringend gebeten, ihren Platz spätestens 15 Minuten vor Veranstaltungsbeginn einzunehmen. Danach kann eine Teilnahme an der Veranstaltung nicht mehr garantiert werden.

Houders van festivalkaarten worden verzocht uiterlijk een kwartier voor aanvang van de voorstelling aanwezig te zijn. Daarna kan deelname aan de voorstelling niet worden gegarandeerd.

Vorverkauf | Voorverkoop

Deutsche Städte: Festivalkarte bei den Stadtbibliotheken / Einzelkarten nur an der Abendkasse.

Venlo: Boekhandels Koops, De Laerpoort en Openbare Bibliotheek Venlo.

Roermond: Plantage Boekhandel Willems en Stadsbibliotheek Roermond.

Hasselt: Literair Museum, Stedelijke Bibliotheek Kuringen, Boekhandel De Markies van Carrabas, Standaard Boekhandel, Tweedehandsboekhandel Snuffel.

Information | Informatie

D www.literarischersommer.de

N www.literairezomer.nl

B www.literairezomer.be

Veranstalter in Deutschland

Kulturbüro der Stadt Krefeld
Friedrich-Ebert-Strasse 42
T 0049 (0)2151 583611

In Kooperation mit

Stadtbücherei Krefeld,
Theaterplatz 2
T 0049 (0)2151 862753

Stadtbibliothek
Mönchengladbach
Blücherstrasse 6
T 0049 (0)2161 256347

Stadtbibliothek Neuss

Stadtbibliothek Neuss
Neumarkt 10
T 0049 (0)2131 904242

Gefördert durch

Landschaftsverband Rheinland

Botschaft des Königreichs der
Niederlande Berlin

Nederlands Literair Productie-
en Vertalingenfonds

euregio

Euregio Rhein-Maas-Nord

Bücher und mehr

Buchhandlung Habel, Krefeld

Wir danken dem Botanischen Garten, der
Spedition Müncker (beide Krefeld) und dem
Restaurant Geneickener Bahnhof (Mönchen-
gladbach) für die freundliche Überlassung der
diesjährigen besonderen Leseorte sowie dem
Krefelder Restaurant Globetrotter, Westwall
25, für die Bewirtung am 31.7.

Organisatie in Nederland

Literair Station Venlo
T 0031 (0)77 3521057

Rotary Club Venlo

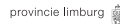
In samenwerking met en ondersteund door

Goethe Instituut Inter Nationes Amsterdam
Ondersteund door

Provincie Limburg
Actieprogramma Cultuurbereik

Provincie Limburg
Interlimburgse samenwerking

Gemeente Roermond

Gemeente Venlo

euregio

Euregio Rijn-Maas-Noord

Rabobank Venlo

Met medewerking van Stadsbibliotheek Roermond, Galerie Sir Harald Art Venlo, Museum van Bommel van Dam, Openbare Bibliotheek Venlo.

Ondersteund door Dagblad De Limburger, Openbare Bibliotheek Venlo, Stadsbibliotheek Roermond, Boekhandels Koops en De Laerpoort Venlo, Plantage Boekhandel Willems Roermond, ASP-Portal.nl, Re;)Flex Eindhoven, NotTheFly Venlo.

Met dank aan Ineke van Mackelenbergh, John en Mieke Josten, familie Teeuwen, familie Van der Lande.

Literair Station Venlo wordt ondersteund door Letterkundig Centrum Limburg en LIRA Fonds.

Organisatie in België

Literair Museum Hasselt
T 0032 (0)11 222624

Ondersteund door

Provincie Limburg
Interlimburgse samenwerking

Met medewerking van Boekhandel De Markies van Carrabas, Standaard Boekhandel, Stedelijke Bibliotheek Hasselt, Provinciale Bibliotheek Limburg, Technische Dienst Hasselt, Provinciale Uitleendienst.

Met dank aan Paters Minderbroeders, Snuffel Tweedehandsboekhandel, Assepoes Tweedehandskleding.

Literair Museum is een project van vzw ATOS (Alternatieve Tewerkstelling voor Ontwikkelingsamenwerking)

Comité van aanbeveling
Drs. H. J. Kaiser, oud burgemeester gemeente Roermond
Dr. Chr. Lüffe, directeur Goethe Instituut Inter Nationes Amsterdam
Drs. H.J.A.F. Meertens, oud lid Raad van bestuur Océ N.V.
Ing. M.J.H. Vestjens, gedeputeerde provincie Limburg
Drs. P.J.M. Visschers, oud burgemeester gemeente Tegelen
Drs. C.E.M. de Waal, oud gedeputeerde provincie Limburg
Drs. R.J. van der Zwaag, wethouder gemeente Venlo

Literarischer Sommer / Literaire Zomer
Konzept & Projektleitung: Dr. Thomas Hoeps
Projectleiding Venlo: Tienieke Verstegen
Projectleiding Hasselt: Marijke Rekkers

Programmheft / Programmaboekje
Entwurf / Ontwerp vormgeving: Baer Cornet
Gestaltung / Vormgeving: Re:)Flex www.re-flex.nl
Druck/ Druk: Henk's Offset Venlo

Fotografie

Frank Zauritz (Mathieu Carrière)
Katharina Schanz (Peter Schanz)
Veronika Peters (Christoph Peters)
Stefan Korte (Michael Roes)
Klaas Koppe (Tom Lanoye)
Berlin Verlag (Leo Pleysier)
Andreas Urban (Alfred Goubran)
Jerry Bauer (Thomas Rosenboom)
Erik Buis (Arita Baaijens)
Lock Muntz (Tomas Lieske)
Rainer Dahmen (Brigitte Doppagne)
Roeland Fossen (Anil Ramdas)
Nina Kuhn (Walter Grond)
Ulrike Zimmermann-Reiring (Ulla Lenze)
Paul Levitton (Rick de Leeuw)
Marco Mertens (Luc De Vos)

www.literarischersommer.de

www.literairezomer.nl

www.literairezomer.be